

Hemşirelerin Çocuk Sevme Düzeyleri ve Çocuk Yetiştirme Tutumları

Level of Nurses' Liking Children and Attitudes of Child Raising

Melahat AKGÜN KOSTAK¹, Remziye SEMERCİ², Esra Nur KOCAASLAN³

ÖZET

Bu çalışma çocuk sahibi hemşirelerin çocuk sevme düzeylerini ve çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek amacıyla yapıldı. Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki çalışma bir üniversite hastanesinde çalışan ve çocuk sahibi olan 65 hemşire ile yürütüldü. Veriler "Anket Formu", "Barnett Çocuk Sevme Ölçeği" ve "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği" ile toplandı. Hemşirelerin çocuk sayıları ile "Barnett Çocuk Sevme Ölçeği" puanları arasında pozitif, "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği"; "Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma" ve "Sıkı Disiplin" alt boyut puanları arasında negatif korelasyon vardı ($p<0,05$). Lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan hemşirelerin "Aşırı Koruyuculuk" puan ortalamaları, aile gelir düzeyi iyi olan hemşirelerin "Sıkı Disiplin" puanları daha yüksek bulundu. Çocuk servisinde çalışan hemşirelerin "Barnett Çocuk Sevme Ölçeği" ve "Aşırı koruyuculuk", çocuk yetiştirme ve bakımı konusunda bilgi alan hemşirelerin "Aşırı Koruyuculuk" ve "Sıkı Disiplin" alt boyut puan ortalamaları yüksek bulundu. Çocuk servislerinde çalışan ve çocuk sayısı fazla olan hemşirelerin çocuk sevme düzeyleri daha iyi idi. Çocuk servislerinde çalışan, lisans ve üstü eğitime sahip ve çocuk yetiştirme konusunda bilgi alan hemşirelerin çocuk yetiştirme konusunda aşırı koruyucu oldukları; çocuk sayısı az ve geliri iyi düzeyde olan hemşirelerin çocuk yetiştirmede sıkı disiplin tutumlarının daha fazla olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Çocuk Sevme, Çocuk Yetiştirme

ABSTRACT

This study was conducted to determine the level of nurses' liking children and attitudes of child-raising. This descriptive and cross-sectional study was conducted with 65 nurses who had children and working in a university hospital. Data was collected by "Survey", "Barnett Liking Children Scale", "Parental Attitude Research Instrument". It was found that a positive correlation between the number children of nurses and "Barnett Liking Children Scale" scores and a negative correlation among the number children of nurses and "Parental Attitude Research Instrument"; "Democratic Attitudes and Equality" and "Strict Discipline" scores ($p<0.05$). Nurses who had degree and post degree education had high scores of "Overload Protection", nurses who had good income level had high score of "Strict Discipline". It was found that nurses who worked in pediatric clinics had high score of "Barnett Liking Children Scale" and "Overload Protection", nurses who took information about child-raising had high scores of "Overload Protection" and "Strict Discipline". It was found that nurses who had graduate and postgraduate education, worked in pediatric clinics and took information about raising children showed more overload protection in raising child, nurses who had less children and had good income level showed more strict discipline attitude in raising child.

Keywords: Nurse, Liking Children, Raising Child

*Bu çalışma 5. Ulusal 2. Uluslararası Akdeniz Pediatri Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur (15-18 Kasım 2015 / Ankara)

¹Doç. Dr. Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Edirne, Türkiye

²Arş. Gör. Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Edirne, Türkiye

³Arş. Gör. Uzm. Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Edirne, Türkiye

GİRİŞ VE AMAÇ

Sevgi, insanları birbirine yaklaştıran olumlu ve iyi duyguların tümü olarak tanımlanır.¹ Yetişkin bireyler, sevme ve ait olma ihtiyaçlarını seçebilir ya da biçimlendirebilir iken çocukların sevgi ihtiyaçları buldukları koşullar içerisinde şekillenmektedir.^{2,3} Çocuğun sağlıklı ve olumlu bir kişilik geliştirmesi için sevgiye ihtiyacı vardır¹ ve bunun temeli ailede atılır.⁴

Sağlıklı bireylerin ve sonucunda sağlıklı toplumun oluşması, sağlıklı anne-baba-çocuk ilişkisine bağlıdır.⁵ Çocuğun doğumundan itibaren sürekli olarak beraber olduğu kişiler anne ve babasıdır.^{4, 6} Anne ve baba çocuğun bakımında ve sağlıklı olarak yetiştirilmesinde büyük önem taşımaktadır.⁷ Bu yüzden anne-babanın sevgi dolu ve olumlu tutumları çocuk için oldukça önemlidir.⁸

Anne ve babalar çocuklarını yetiştirirken farklı tutumlar gösterirler. Bu tutumlar genel anlamda; aşırı koruyucu, baskıcı ve otoriter, ilgisiz, izin verici ve demokratik tutum şekilleridir.^{4,5,9} Aşırı koruyucu tutumda ebeveynler sürekli çocuğu denetler ve çocuğun bağımsız bir birey olarak gelişmesini engellerler.⁵ Baskıcı ve otoriter tutumda ebeveynler çocuktan kendilerinin uygun gördüğü gibi davranmalarını isterler.^{4, 10} İlgisiz tutumda ebeveynler çocukla ilgilenmez ve çocuğun ihtiyaçlarını karşılamazlar. İzin verici tutumda ise çocuğa çok fazla özgürlük tanır ve sonucunda çocuğu kontrol altına alamazlar. Demokratik tutum sergileyen ebeveynler ise çocuğun uygun olmayan davranışlarını açıklar ve gerektiğinde bu kurallara uymasını ister.¹⁰ Bu tutumlar içinde demokratik anne baba tutumu, çocuk için en uygun olan tutumdur. Bu tutumda büyüyen çocuklar, sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirirler.^{5, 10}

Kişilik gelişiminin en önemli kısmının oluştuğu çocukluk döneminde anne babaların çocuklarını yetiştirirken hangi tutumları sergiledikleri önemlidir.^{9, 11} Sağlıklı bir aile ortamında ve anne-babanın olumlu tutumları ile yetişen çocuk, bağımsız bir birey olabilir.^{8,12} Böylece kendi kendine yetmeyi kendi kararlarını almayı, kendisiyle barışık olmayı ve kendisini sevmeyi öğrenir. Aile ile olumsuz ilişki kuran ve anne-babanın olumsuz tutumlarına maruz kalan çocuk ise içe kapanık ve kendine güvensiz bir birey olarak yetişecektir.^{9,12,13} Kısacası anne babanın tutumları ve aile içi etkileşimlerin sağlıklı olması çocuğun psikolojik ve entelektüel gelişiminde önemlidir.⁵

Her yaş grubu ile etkileşim halinde olan hemşirelik ise, insanlara doğrudan hizmet veren meslek grubu içinde yer almaktadır.¹⁴ Hemşirelik mesleğinin temelini hümanizm oluşturmaktadır. Aynı zamanda bireyin bilgi, duygu ve düşüncelerini tanılama ve bunları karşılamak için eylemlerde bulunan bir meslektir.¹⁵ Hemşirelerin bu özelliklerinden dolayı çocuk sevme ve çocuk yetiştirme tutumlarının daha iyi olması beklenebilir.

Bu bağlamda hemşirelerin ebeveyn olarak çocuk sevme ve yetiştirme tutumlarının, bu tutumların hemşirelik mesleğinden etkilenip etkilenmediğinin bilinmesi önemlidir.¹¹ Ülkemizde hemşirelerin çocuk sevme durumları ile ilgili çalışmalar sınırlı ve oldukça yeni olup^{12, 16}, daha çok öğretmenlerin çocuk sevme durumları ile ilgili olduğu görülmektedir.¹⁷⁻²⁰ Bu nedenle araştırma, çocuk sahibi olan hemşirelerin çocuk sevme düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla planlandı.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Türü

Bu araştırma tanımlayıcı ve kesitsel olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini 15.08.2015-15.10.2015 tarihleri arasında Edirne ili Trakya Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde çalışan hemşireler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, çocuk sahibi olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 65 hemşire çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler "Anket Formu", "Barnett Çocuk Sevme Ölçeği" ve "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği" ile toplandı.

Anket Formu: Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirildi.^{17, 18, 20, 21} Form, hemşirelerin sosyo-demografik (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, aile tipi, aile gelir düzeyi, eşin eğitim durumu, çalıştığı bölüm, çalışma yılı, vb.) ve çocuk yetiştirme ilgili deneyim ve düşüncelerini içeren (daha önce çocuk bakma durumu, çocuk yetiştirme konusunda kendini yeterli hissetme durumu, çocuk bakımında aldığı destekler, çocuk oyunları oynama durumu, çocuk dergisi okuma durumu, gönüllü kuruluşlarda çalışma durumu) 23 sorudan oluştu.

Barnett Çocuk Sevme Ölçeği (BÇSÖ):

Barnett ve Sinisi (1990) tarafından insanlara çocuklara yönelik tutumlarını ölçme amacıyla geliştirilmiş bir değerlendirme aracıdır. Ölçek 14 soruluk "Hiç Katılmıyorum" 1'den "Tamamen Katılıyorum" 7'ye kadar puanlanan likert tipli bir ölçektir. Ölçekten en düşük 14 puan, en yüksek 98 puan alınabilmektedir. Yüksek puan bireylerin çocuk sevme düzeylerinin yüksek olduğunu, düşük puan ise bireylerin çocukları sevme düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir (Barnett ve Sinisi 1990). Ülkemizde ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Duyan ve Gelbal (2008) tarafından yapılmıştır. Duyan ve Gelbal

(2008) ölçekten alınan 14-38 puanı düşük, 39-74 puanı orta, 75-98 puanı yüksek çocuk sevme puanı olarak belirtmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin Cronbach alpha katsayısı 0,92 olarak (Duyan ve Gelbal, 2008) bulunmuştur. Bu çalışmada Cronbach alpha değeri 0,93 bulundu.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği:

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilmiştir. Güney ve ark. (1978) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ölçek, anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmektedir. Ölçek toplam 60 sorudan oluşmaktadır. Ölçek "Aşırı Koruyuculuk", "Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma", "Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme", "Karı-Koca Geçimsizliği", "Sıkı Disiplin" olmak üzere 5 faktörden oluşmaktadır. Testin yanıtlanmasında "Hiç uygun bulmuyorum=1", "Biraz uygun buluyorum=2", "Oldukça uygun buluyorum=3" ve "Çok uygun buluyorum=4" şıklarından birinin seçilmesi ve yanıtlanması istenmektedir. Her alt boyut puanının yüksekliği o boyutta yansıtılan tutumun onaylandığını göstermektedir.

Veriler araştırmacılar tarafından hemşirelerin çalıştıkları kliniklerde toplandı. Hemşirelere araştırmanın amacı açıklandı. Gönüllü hemşirelerin sözel onamları alındıktan sonra anket formları ve ölçekler dağıtıldı. Hemşirelerin anket formu ve ölçekleri doldurması yaklaşık 15 dakika sürdü.

İstatiksel Analiz

Araştırmanın verileri SPSS 19.0 programında analiz edildi. Hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri, çocuk sevme ve çocuk yetiştirmeye yönelik görüşleri sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma ile değerlendirildi. Hemşirelerin bazı sosyodemografik özellikleri (yaş, çalışma yılı, çocuk sayısı vb.) ile BÇSÖ ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut puanları arasındaki ilişkiler Spearman kolerasyon analizi ile değerlendirildi.

Hemşirelerin bazı sosyo-demografik özellikleri ile 'BÇSÖ' ve 'Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği' alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişkiler verilerin dağılım özelliklerine göre; Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis Testi ile analiz edildi. $p < 0,05$ değeri istatistiksel anlamlılık sınırı olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan 15.08.2015 tarihli 15/06 nolu karar izni, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Başhekimliğinden yazılı izin alındı. Anket formları ve ölçekler dağıtılmadan önce hemşirelere araştırmanın amacı açıklandı. Araştırmaya katılmaya gönüllü hemşirelere anket formları ve ölçeklere isim yazmamaları, elde edilen bilgilerin bilimsel amaçla kullanılacağı söylendi ve sözel onamları alındı.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması $35,0 \pm 6,45$ (min:22, max:53), çalışma yılı ortalaması $13,13 \pm 7,37$ (min:1, max:30) idi. Hemşirelerin %95,4'ü kadın, %98,5'i evli, yarıdan fazlası (%56,9) lisans mezunu idi. Hemşirelerin %92,3'ü çekirdek aile yapısında, %66,2'si orta aile gelir düzeyinde, %67,7'si ise bir çocuğa sahip idi. Hemşirelerin %33,8'i dahili kliniklerde, %24,6'sı cerrahi kliniklerinde ve %21,5'i çocuk kliniklerinde çalışmakta idi (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin bazı özelliklerine göre dağılımı

ÖZELLİKLER	Sayı	%
Eğitim düzeyi		
Lise ve Ön Lisans	17	26,2
Lisans ve üstü	48	73,8
Aile yapısı		
Çekirdek	61	93,8
Geniş	4	6,2
Aile gelir düzeyi		
Orta	44	67,7
İyi	21	32,3
Çalışılan bölüm		
Dahili klinikler	22	33,8
Cerrahi klinikler	16	24,6
Çocuk kliniği	14	21,5
Yetişkin Acil-Ameliyathane	11	16,9
Psikiyatri kliniği	2	3,2
Çocuk sayısı		
1	44	67,7
2 ve üstü	21	32,3

Hemşirelerin %52,3'ü çocuğunun bakımını eşiyile beraber, %40'ı tek başına üstlendiğini ifade etti. Hemşirelerin %81,5'i çocuk yetiştirme konusunda kendisini yeterli hissetmekte, %23,1'i daha önce bir çocuğa bakmış, %50,8'i çocuk yetiştirme konusunda bilgi almıştı. Hemşirelerin %67,7'sinin çocuk bakımında kitap, dergi, internetten, %43,1'inin uzman kişilerden yardım aldığı bulundu. Hemşirelerin %52,3'ü çocuk dergilerini, %92,3'ü çocuklarla ilgili haberleri takip etmekte idi. Katılımcıların %95,4'ünün çocuk oyunlarını bildiği, %6,2'sinin çocuklara hizmet veren gönüllü kurum ve kuruluşlarda çalıştığı belirlendi (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelerin çocuklarla ilgili deneyim ve düşüncelerine göre dağılımı

Değişkenler	Sayı	%
Çocuk bakma deneyimi durumu		
Evet	15	23,1
Hayır	50	76,9
Çocuğunun bakımında sorumluluk alma durumu*		
Kendim	26	40,0
Ben ve eşim	34	52,3
Ben ve bakıcı	11	17,0
Ben ve ailem	35	53,8
Kendinizi çocuk yetiştirme konusunda yeterli hissetme durumu		
Evet	53	81,5
Hayır	12	18,5
Çocuk yetiştirme konusunda bilgi alma durumu		
Evet	33	50,8
Hayır	32	49,2
Çocuk yetiştirme konusunda bilgi alma kaynakları*		
Uzman kişiler	28	43,1
Aile büyükleri	26	40,0
Arkadaş/yakın çevre	22	33,8
Kitap, dergi, gazete, internet...	44	67,7
Çocuk dergilerini takip etme durumu		
Evet	34	52,3
Hayır	31	47,7
Çocuklarla ilgili haberleri takip etme durumu		
Evet	60	92,5
Hayır	5	7,7
Çocuk oyunlarını bilme durumu		
Evet	62	95,4
Hayır	3	4,6
Çocuklara hizmet veren kurum ve kuruluşlarda çalışma durumu		
Evet	4	6,2
Hayır	61	93,8

*Birden fazla cevap verilmiştir.

Hemşirelerin BÇSÖ toplam puan ortalaması 87,8±14,13, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Faktör 1: Aşırı Koruyuculuk alt boyut puanı 40,24±9,0, Faktör 2: Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma 19,89±4,18, Faktör 3: Annenin Ev

Kadınlığını Rolünü Reddetmesi 36,81±6,77, Faktör 4: Karı-Koca Geçimsizliği 16,63±3,62, Faktör 5: Sıkı Disiplin alt boyut puanı 47,03±7,15 idi (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelerin 'BÇSÖ' ve 'Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği' Puan Ortalamaları

Ölçekler	X±SS	Min-Max
BÇSÖ	87,58±14,13	17,00-98,00
Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği		
Faktör 1: Aşırı Koruyuculuk	40,24±9,0	16,00-56,00
Faktör 2: Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma	19,89±4,18	9,00-28,00
Faktör 3: Annenin Ev Kadınlığı Rolünün Reddetmesi	36,81±6,77	22,00-52,00
Faktör 4: Karı-Koca Geçimsizliği	16,63±7,15	6,00-24,00
Faktör 5: Sıkı Disiplin	47,03±7,15	24,00-62,00

Hemşirelerin sahip olduğu çocuk sayıları ile BÇSÖ puanları arasında pozitif yönde (r=0,302, p=0,014), Faktör 2: Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma, Faktör 5: Sıkı Disiplin alt boyut puanları arasında negatif

yönde kolerasyon vardı (r=-0,284, p=0,022; r=0,279, p=0,025). Hemşirelerin yaşları ve çalışma yılları ile BÇSÖ ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyut

puanları arasında ilişki bulunmadı ($p>0,05$). | (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelerin Yaş, Çalışma Yılı ve Çocuk Sayıları ile BÇSÖ ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki Kolerasyon Katsayıları ve Anlamlılık Düzeyleri (n:65)

		BÇSÖ	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5
Yaş	r_s	-0,021	0,023	-0,048	-0,044	-0,029	-0,148
	p	0,866	0,859	0,707	0,730	0,820	0,239
Çalışma Yılı	r_s	-0,066	0,100	0,038	-0,009	-0,054	-0,020
	p	0,600	0,427	0,763	0,945	0,669	0,877
Çocuk Sayısı	r_s	0,302	-0,218	-0,284	-0,218	-0,046	-0,279
	p	0,014	0,081	0,022	0,081	0,714	0,025
BÇSÖ	r_s	-	0,066	0,033	0,167	0,136	0,049
	p	-	0,599	0,796	0,183	0,281	0,698

r_s = Spearman Korelasyon analizi

Hemşirelerin eğitim durumları ile ‘Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği’; Aşırı Koruyuculuk alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardı ($p=0,015$). Lisans ve üstü eğitime sahip olan hemşirelerin “Aşırı Koruyuculuk” puanları yüksekti (Tablo 5).

Hemşirelerin aile gelir düzeyleri ile ‘Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği’; Sıkı Disiplin alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark vardı ($p=0,042$). Aile gelir düzeyi iyi olan hemşirelerin “Sıkı Disiplin” alt boyut puanları daha yüksekti (Tablo 5).

Hemşirelerin çalıştıkları klinikler ile BÇSÖ ve ‘Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği’ alt boyut puan ortalamaları

arasında istatistiksel anlamlı fark vardı ($p=0,007$; $p=0,040$). Çocuk servisinde çalışan hemşirelerin “Aşırı Koruyuculuk” alt boyut puan ortalamaları ve BÇSÖ puan ortalamaları daha yüksek idi. (Tablo 5).

Çocuk yetiştirme konusunda bilgi alan hemşireler ile bilgi almayan hemşireler arasında ‘Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği’: “Aşırı Koruyuculuk” ve “Sıkı Disiplin” alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamlı fark vardı ($p=0,050$; $p=0,015$). Çocuk yetiştirme konusunda bilgi alan hemşirelerin “Aşırı Koruyuculuk” ve “Sıkı Disiplin” alt boyut puan ortalamaları bilgi almayanlara göre daha yüksek idi (Tablo 5).

Tablo 5. Hemşirelerin Bazı Özellikleri ile BÇSÖ ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Özellikler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	BÇSÖ
	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS
Eğitim Durumu						
Lisans ve altı	34,57±4,65	17,57±4,16	35,14±3,98	17,14±2,73	44,14±4,01	80,71±28,16
Lisans ve üstü	40,78±6,68	19,91±4,30	36,24±6,99	16,27±3,98	46,19±8,04	89,22±7,99
İstatiksel Değerlendirme	U=246,00 p=0,015	U=361,00 p=0,482	U=400,00 p=0,905	U=327,50 p=0,227	U=360,00 p=0,473	U=371,00 p=0,579
Gelir Düzeyi						
Orta	47,00±9,09	19,56±4,24	36,09±6,01	16,14±3,73	39,00±7,54	91,00±13,67
İyi	42,62±8,56	20,38±4,12	38,67±7,93	17,67±3,34	49,52±5,68	88,76±15,62
İstatiksel Değerlendirme	U=343,50 p=0,096	U=419,00 p=0,545	U=372,50 p=0,209	U=359,00 p=0,146	U=317,50 p=0,042	U=369,00 p=0,190
Çalıştığı klinik						
Çocuk kliniği	42,95±8,77	18,95±3,62	37,50±7,21	16,65±3,79	47,70±7,31	93,40±4,73
Yetişkin kliniği	39,04±8,93	20,31±4,39	36,51±6,63	16,62±3,60	46,73±7,15	85,00±16,09
İstatiksel Değerlendirme	U=305,50 p=0,040	U=350,00 p=0,154	U=423,00 p=0,701	U=446,00 p=0,954	U=400,00 p=0,476	U=262,00 p=0,007
Çocuk Yetiştirme Konusunda Bilgi Alma						
Evet	42,21±8,62	19,85±4,84	38,42±7,15	17,09±3,90	48,82±7,86	90,72±7,25
Hayır	38,22±9,07	19,94±3,45	35,16±6,03	16,16±3,30	45,19±5,93	84,34±18,36
İstatiksel Değerlendirme	U=379,00 p=0,050	U=522,50 p=0,942	U=369,00 p=0,370	U=437,50 p=0,232	U=342,50 p=0,015	U=429,50 p=0,195

U=Mann Whitney U Testi

Araştırmada; hemşirelerin çalıştığı birim, sahip oldukları çocuk sayısı, eğitim ve aile gelir düzeyleri, çocuk yetiştirme konusunda bilgi alma durumlarının hemşirelerin çocuk sevme düzeylerini ve çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği görüldü.

Hemşirelerin çoğunun çocuk yetiştirme konusunda kendini yeterli hissettiği ve çocuk yetiştirme konusunda bilgi aldığı belirlendi. Hemşirelerin çoğunluğu (%95,4) çocuk oyunlarını bilmekte, çocuk ile ilgili haber ve dergileri takip etmekteydiler (Tablo 2). Gelban ve Duyan (2010) ilköğretim öğretmenlerinin çoğunun çocuk oyunlarını bildiklerini ve çocuklarla ilgili haberleri takip ettiklerini, çocuk oyunlarını bilen, çocuklar ile ilgili haberleri takip eden ve çocuklara hizmet veren kurum ve kuruluşlarda gönüllü olarak çalışan öğretmenlerin çocuk sevme puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdi. Akgün Kostak çocuklarla oyun oynamayı seven ebellek ve hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme puanlarının daha yüksek olduğunu saptamıştı.

Bu araştırmada hemşirelerin BSCÖ toplam puan ortalaması 87,58±14,13 bulundu (Tablo 3). Erdem ve Duyan (2011)

hemşirelerin çocuk sevme puanlarını 82,07±16,35, Tural Büyük ve ark. (2014) 85,01±11,65, Akgün Kostak (2013) ebellek ve hemşirelik öğrencilerinin 82,35±14,0, Kabaklı Çimen (2016) okul öncesi öğretmenlerinin puanlarını 88,68±8,42 olarak bildirmişlerdi. Literatür incelendiğinde ülkemizde en çok öğretmenlerin ve son yıllarda da hemşirelerin çocuk yetiştirme tutumlarının ve çocuk sevme düzeylerinin araştırıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin çocuklarla çalışması, sürekli iletişim ve etkileşim durumunda olmasından dolayı çocuk sevme puan ortalamalarının yüksek olduğu söylenebilir. Francis Reiter Kreuter (1957) hemşirelerin “annelik rolü” ne vurgu yapmış ve hemşirelerin anne-çocuk ilişkisinde olduğu gibi hastalarını koruduğunu, onlara danışmanlık yaptığını, hastaların yapamadıkları bakımları hastalara sağladığını ve hastaları bütüncül olarak desteklediklerini belirtmiştir²⁰. Kreuter’in dediği gibi hemşireler görevlerini zorunluluktan değil sahip oldukları hümanistik değerler ve insan sevgisi ile yerine getirmektedirler. Bu bağlamda

hemşirelerin çocuk sevme düzeylerinin yüksek olması beklenebilir.

Bu çalışmada hemşirelerin sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça çocuk sevme puanlarının arttığı bulundu. Kabaklı Çimen (2016) ve Gelbal ve Duyan (2010) da çocuk sahibi olan öğretmenlerin çocuk sahibi olmayanlara göre daha yüksek çocuk sevme puanına sahip olduklarını belirtmişlerdi. Tural Büyük ve ark. (2014) hemşirelerin, Ercan (2014) öğretmenlerin çocuk sayısı ile çocuk sevme düzeyleri arasında ilişki olmadığını saptamıştı. Çocuk sahibi olan ebeveynlerin diğer çocuklarla iletişime geçmelerinde özdeşim ve empati yapabilmeleri, çocuk bakımı konusunda bilgili ve deneyimli olmaları çocuk sevme düzeylerini olumlu etkilediği söylenebilir.

Bu çalışmada hemşirelerin sahip oldukları çocuk sayısı arttıkça çocuk yetiştirmede demokratik tutum ve sıkı disiplin tutumunu daha az sergiledikleri bulunmuştu. Özyürek Tezel ve Şahin (2005) ise annelerin çocuk sayısı arttıkça daha koruyucu, disiplinli olduklarını ancak bu çalışma ile paralel olarak demokratik tutumlarının azaldığını belirtmişlerdi. Ülkemizde çocuk yetiştirme konusunda geleneksel kültürün etkisinin görüldüğü, fakat değişen koşullar ile özellikle çalışan ebeveynlerde çocuk bakımında her iki ebeveynin sorumluluk alması ile otoriter tutumun azaldığı söylenebilir. Çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin sorumlulukları artmakta ve çocuklarına bireysel olarak ayırdıkları zaman azalmaktadır. Bu durum ebeveynlerin tutumlarını olumsuz etkilemektedir.

Çalışmada lisans ve üstü eğitime sahip hemşirelerin çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu tutum sergiledikleri bulundu. Karabulut Demir ve Şendil (2008) annelerin eğitim düzeyleri arttıkça da demokratik, otoriter, koruyucu tutumlarının arttığını bulmuş, Şanlı ve Öztürk (2012) ise annelerin eğitim düzeylerinin yükselmesiyle aşırı koruyucu tutumlarının azaldığını belirtmiştir. Tural Büyük, Rızalar ve Güdek Seferoğlu (2014) da hemşirelerin eğitim düzeylerinin düşmesi ile çocuk yetiştirmede aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin tutumlarının azaldığını saptamışlardı. Tezel Şahin ve

Akyürek (2008) lise ve üstü eğitime sahip annelerin daha fazla demokratik tutum sergilediklerini, Özyürek ve Tezel Şahin (2005) annelerin eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutumlarının arttığını, aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin tutumlarının azaldığını saptamışlardır. Karakoç, Demirkaya ve Abalı (2012) ilkökul mezunu annelerin aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumlarını daha fazla gösterdiklerini saptamışlardı. Çalışma sonuçlarındaki farklılık çalışma örneklemini oluşturan ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve sosyokültürel yapılarındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada lisans ve üstü eğitime sahip olan hemşirelerin aşırı koruyucu olmalarının sebebi ise teknolojinin gelişmesiyle daha çok bilgiye ve habere ulaşmaları, olumsuz yaşam koşulları ve tehlikelerinin farkındalığının artması ile açıklanabilir. Bu çalışmada aile gelir düzeyi iyi olan hemşirelerin çocuk yetiştirmede daha sıkı disiplin tutumunu sergiledikleri bulundu. Şanlı ve Öztürk (2012) annelerin aile gelir düzeyi ile sıkı disiplin tutumunu sergilemeleri arasında ilişki olmadığını belirtmişlerdi. Ayrıca bu araştırmada çocuk servisinde çalışan hemşirelerin çocuk sevme düzeylerinin daha yüksek olduğu ve çocuk yetiştirme konusunda aşırı koruyucu tutum gösterdikleri belirlendi. Erdem ve Duyan (2011) pediatri servisinde çalışan hemşirelerin çocuk sevme düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştı. Tural Büyük, Rızalar ve Güdek Seferoğlu (2014) hemşirelerin çalıştıkları servis ile çocuk sevme düzeyleri arasında ilişki olmadığını, Akgün Kostak (2013) hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin, Bektaş ve ark. (2015) hemşirelik öğrencilerinin, Altay ve Kılıçarslan Törüner (2014) hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevme düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmişti. Hemşirelik eğitiminin temelinde hümanizm vardır ve bu nedenle hemşirelerin çocuk sevme düzeylerinin yüksek olması, özellikle çocuk hastalara bakan hemşirelerde çocuk sevme düzeyinin yüksek olması beklenen bir durumdur.

Çalışmada çocuk yetiştirme ile ilgili bilgi aldığını ifade eden hemşirelerin aşırı

koruyuculuk ve sıkı disiplin tutumunu daha fazla gösterdikleri belirlendi. Şanlı ve Öztürk (2012) çocuk yetiştirme konusunda bilgi alan annelerin aşırı koruyuculuk ve sıkı disiplin tutumlarını daha az, demokratik tutum ve eşitlik tanıma tutumlarını daha fazla sergilediklerini belirtmiştir. Hemşirelerin bilgi aldıkça çocuk yetiştirme konusunda

daha donanımlı hale gelmesinin yanında bu donanımın uygulamaya yansımadağı diğer faktörlerin de etkisiyle çocuklarını koruma içgüdüsüyle aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumu sergiledikleri söylenebilir. Bu nedenle olumlu çocuk yetiştirme tutumu gösterebilmeleri için ebeveyn eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelerin; çocuk sayıları, eğitim durumları, gelir düzeyleri, çocuk yetiştirme konusunda eğitim alma durumları ile çocuk sevmeye düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumları arasında doğru yönde bir ilişki olduğu tespit edildi. Çocuk servislerinde çalışan ve çocuk sayısı fazla olan hemşirelerin çocuk sevmeye düzeyleri anlamlı olarak daha yüksek bulundu. Çocuk servislerinde çalışan, lisans ve üstü eğitime sahip ve çocuk yetiştirme konusunda bilgi alan hemşirelerin çocuk yetiştirme aşırı koruyucu oldukları, çocuk sayısı az ve geliri

iyi düzeyde olan hemşirelerin çocuk yetiştirme konusunda daha fazla sıkı disiplin tutumunu sergiledikleri bulundu.

Sağlığın geliştirilmesi kapsamında ebeveynlerin/hemşirelerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocuğun büyüme-gelişmesine etkisi ile ilgili farkındalıklarını arttırmak için eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir. Ayrıca hemşirelik eğitiminin her aşamasında hemşirelerin çocuk yetiştirme tutumlarını ve çocuk sevmeye düzeylerini olumlu yönde etkileyecek eğitim etkinliklerine yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Bektaş, M., Ayar, D., Bektaş, İ., Selekoğlu, Y., Akdeniz Kudubeş, A., Sal Altan, S.(2015). Hemşirelik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *The Journal of Pediatric Research*, 2(1):37-41.
2. Er, M.(2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49(2):155-168.
3. Ercan, R.(2014). Öğretmenlerde çocuk sevgisi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8):435-444.
4. Günalp, A.(2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği): Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
5. Çavuşoğlu, H.(2013). Çocuk Sağlığı Hemşireliği. Cilt 1, Genişletilmiş 11. Baskı, Sistem Ofset Basımevi, Ankara, s. 19-21.
6. Özyürek, A., Tezel Şahin, F.(2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2):19-34.
7. Karabulut Demir, E., Şendil, G.(2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21):15-25.
8. Şanlı, D., Öztürk, C.(2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32):31-48.
9. Yalçın, F., Tümnüklü, A.(2011). Algılanan ana-baba davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1):717-735.
10. Sezer, Ö.(2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1):1-19.
11. Ayyıldız, T.(2005). Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
12. Tural Büyük, E., Rızalar, S., Güdek Seferoğlu, E., Oğuzhan, H.(2014). Çocuk ve erişkin kliniklerinde çalışan hemşirelerin çocuk sevmeye ve çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi. *Journal of Pediatric Research*, 1(3):130-137.
13. Karakoç Demirkaya, S., Abalı, O.(2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi dönem davranış sorunları ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(1):67-74.
14. Kumcağız, H., Yılmaz, M., Balcı Çelik, S., Aydın Avcı, İ.(2011). Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(1):49-56.
15. Arslan Özkan, H., Bilgin, Z.(2016). Hemşireliğin felsefi özü iyileştirici bakım. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(3):191-200.
16. Erdem, Y., Duyan, V.(2011). A determination of the factors that affect the level of pediatric nurses' liking of children. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 41(2):295-305.
17. Akgün Kostak, M.(2013). Hemşirelik ve ebeklik öğrencilerinin çocuk sevmeye durumları, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinin çocuk sevmeye durumlarına etkisi ve etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2(2):50-56.
18. Duyan, V., Gelbal, S.(2008). Barnett çocuk sevmeye ölçeği'ni türkçeye uyarlama çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 33(148):40-48.
19. Gelbal, S., Duyan, V.(2010). İlköğretim öğretmenlerinin çocuk sevmeye durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1):127-37.
20. Şanlı, T.(1991). "Hemşirelik üstüne çeşitli tanımlar", Geylan R (Ed), *Hemşirelikte Kişiler Arası İlişkiler*, sy:8-12, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 497, ISBN 975 - 492 - 234 - 9.
21. Uğurlu, C.T.(2013). Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevmeye düzeyleri üzerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2):51-61.
22. Barnett, M.A., Sinisi, C.S.(1990). The initial validation of a liking of children scale. *Journal Of Personality Assessment*, 55(1-2):161-167.
23. Kabaklı Çimen, L. (2016). The relationship between preschool teachers' tendency of liking children and the levels of professional burnout. *Journal of Education and Human*

- Development*, 5(1), 220-239.
doi:<http://dx.doi.org/10.15640/jehd.v5n1a23>.
24. Tezel Şahin, F., & Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
25. Altay N, Kılıçarslan Törüner E. (2014). “Öğrenci hemşirelerin klinik stres yaşama ve çocuk sevmeye durumlarının belirlenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(3):166-170.